

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY HUẾ

Một tờ thông - tư
Mới rồi tòa Khâm có tư cho ty
Học-chánh tờ thông tư dịch nghĩa
ra sau này :

Sở Thơ-ký riêng,
Huế le 10 Juin 1929
Quan Khâm-sứ Trung kỳ thông-
tư cho quan Thủ-hiến Học chánh
Trung-kỳ ở Huế.

Khẩn cấp. — Bản chức xin tư
cho qui chức biết rằng số binh
chính sẽ liên dây đi khám xét các
trường ở Huế để coi, khi đóng
quân, có thể đem lính vào trú ngụ
ở các trường ấy được không.

Bản chức xin qui chức khi nào
có vị quan võ đến khám các trường
ông để cho họ tự tiện xem xét và
tư cho các ông Đốc các trường
biết.

Ký tên thế : Thibaudeau
Tờ tư này đã thông tư c o các
trường ở Huế : Quốc - học, Đông-
khánh, Đông-ba, Paul - bert, Chai-
gneau, Queigec, École Française
và trường Hương-trà và An-cụu.

Tờ thông-tư này cũng có tư cho
các sở để khám xét các công sở ở
Huế có thể dụng quân được không.

Và lại hiện bây giờ, ở Nam-giao,
nhà nước dưới cả các làng và mã
chóp ở đó và để sửa soạn lập trường.
Còn bấy lâu nay, ngày nào cũng
có lửa liên tục và lính khổ đói.

Đó ai biết vì cớ gì ?

(Thần-chung 22 Juin)

THANH-HÓA (QUẢNG-XƯƠNG)

Tranh nhau vì ba đồng bạc
Câu chuyện tranh nhau Trợ giáo
Hán - tự trường Nga - mỹ mà qui
báo đăng bài lại cáo trong số báo
179, xin thuật sự thực như sau này :

Nguyên thầy giáo Hán tự trường
Ấy chết ngày thứ bảy tháng tư,
trước có người lý trưởng cụ ở
gần đó muốn làm chức ấy, đưa
đơn xin tại Huyện; Huyện chưa kịp
sát bầm thì thứ năm tuần sau, đã
có người giáo sư cũ ở gần đó vào

bằng cấp về giúp liên, tuổi
anh lý trưởng này hồng. Vì thế
mà câu chuyện « tranh nhau vì
ba đồng bạc » mới truyền rầm rã,
chờ các ông khoa mục trong tổng,
có ai để tên mà đi tranh cái danh
lợi đầu ruồi đó. Người trong Tổng

(HÀ-TRUNG)

Kẻ khốc người cười

Ở trường Hà-trung kỳ trước có
4 trò bị việc lỗi thời mà bị giam ở
tĩnh đàng mắc An. Ngày 15 Juin
nay, trường có làm lễ phát phần
thưởng, các trò được thưởng, về
tay rầm lên mà đối phó cũng dữ.

Thế là kẻ khốc người cười, ai
buồn vẫn buồn mà ai vui cứ vui,
nhân tình cũng dễ chán nhĩ !

Thương đời

NGHỆ-AN (HUNG-NGUYỄN)

Đã từ dịch sao còn thu thuế ?

Hôm 15 tháng này, kỳ giả đi
ngang phủ Hưng nguyên, gặp 4
người ở trong phủ đi ra, có vẻ buồn
rầu. Kỳ giả hỏi thăm thì một người
trong mấy n. vội ấy trả lời thế này :

Chúng tôi là dân làng Mỹ hậu có
tên lý trưởng Nguyễn hữu Dụng
xin tư chức năm ngoái. Tháng hai
năm nay, giấy quan phủ sức cho
từ chức ; tên ấy bèn giấu trát
quan không cho làng hay. Đến kỳ
thuế tên ấy ra đóng thuế. Một tên dân
rõ được sự đã mao, bèn trình làng.
Chúng tôi họp nhau xuống xin
quan phủ cho bầu lý trưởng khác
để lo vụ t. n. e. Quan nổi giận đuổi
chúng tôi ra mà nói rằng : « Mặc kệ
chúng bay ! Sao đã sức kỳ tháng hai,
bấy giờ tao chả biết ! Bay về nộp
thuế cho nó, không thì »

Lý trưởng đã có giấy từ chức
lại đóng ra thu thuế ; còn dân xin
bầu lý trưởng khác thì bị quá,
ngủi có được không ?

Dịch xác

QUẢNG-TRỊ (TRIỆU-PHONG)

châm trước mà cứ tỏ tình thiết với
nàng, và hỏi thăm g từ Nam tước
đối với sự ấy thế nào ?

Nàng LÊ-CACH nghe được bạn
ta là nhà đại trịnh tham từ đành
tôi tra tập về ấy nên có lòng
mừng mà trả lời rằng : « PHÚC
NHƯ-MÁ TỬ tiên sinh trịnh tham
việc của chúng ta thì đều do vận có
hy vọng, khôn vì cha tôi thật lòng
yêu tôi, song làm lòng yêu cái cò-
quan đó lại nặng hơn tâm
lòng yêu con nữa, chỉ nhờ
có tâm đó mới thuận chạnh biết
khiến nên đứng cái thủ đoạn
mưu với nữ-dao mà lấy được cái
cò-quan thì lần được ngày, song
không được chút danh tiếng, nên
chỉ coi cho bạn ta là anh rể
nào, mà nội trong thư kỹ ngàn
ngủi, lấy được cái cò-quan trong
tay nàng nữ-dao đó mà đem về, và
khiến cho nàng đành lòng chịu
phận, ngày sau không có gì thời
lại để cái thủ đoạn đó mà lấy tron-
lần thứ hai nữa, thì cha tôi cũng
bằng lòng, và để cho tôi cùng người
kể tục định ước trước ? Bỗng như

dung dăng không quyết, để cho cái
cò-quan đó đi vào tay kẻ khác, cha
tôi không thể làm sao được thì khi
ấy không kể cái gì mà cũng không
nghĩ đến ai nữa, miễn là được cái
cò-quan thì dầu người ta yêu hiệp
thế nào, cũng phải chia cả. (Đoạn
lời nàng LÊ-CACH nói điện thoại
mà Bà tước thuật lại).

Bà tước nghe một bài giảng như
vậy, trong lòng một định, lại đem
nàng LÊ-CACH hãy khuyên Nam
tước không nên nóng lòng, mà
hãy chờ đợi, đợi Phức liên-sinh
liều lượng đã và mới nàng LÊ-CACH
sáng ngày thân hành tới nhà Bà
tước mà báo cáo công chuyện với
Phức liên-sinh cho được tường tận,
thì hay hơn, nàng tuy hăm mộ cái
dục dục của chúng ta, song vì ở
cái địa vị hiện tại của nàng thì
đường đột mà bước chân tới đình
Bà tước, có lẽ bất tiện. Vì thế nên
nhất định từ chối, Bà tước khuyên
mời đôi ba lượt, nhưng nàng cũng
không nghe. Bà tước không khuyên
được, bèn gác dây điện thoại,
quay đầu lại mà thuật chuyện đầu
đôi như trên cho bạn ta nghe.

QUẢNG-NAM

(TAM-KY)

Lẽ nào không oan ?

(Vi chứng bị tội oan mà vợ phải chết,
Tôi là Nguyễn Minh, con trai của
Nguyễn Diệu ở làng Phú xuân hạ, xin
qui báo đăng lên báo việc sau này :

Năm ngoái, cha tôi bị thị Hòa
vụ cho tội cưỡng dâm cháu
gái họ là thị Tới. Quan phủ
lấy cung khai rồi bảo lính dẫn cha
tôi và thị Tới đi k. am bệnh tại y
viện Faisoo. Nhiều ông đốc tư Eastner
di vắng, cha tôi về, còn thị Tới thì
thầy khám hộ nội bị bệnh lậu nên
phải ở lại. Cha tôi muốn cho quan
trên rõ sự oan ức mình, bèn đi
liều xin được giấy chứng là không
có bệnh gì cả, đem về trình quan
phủ, ngài lại bảo ra Faisoo
khám lại, kết quả cũng như trước.
Cách ít bữa có giấy gọi đến nói là
tôi bị bệnh lậu, song chưa hại gì
đến con gái cả.

Giấy mà xong xuôi, thầy thông lại,
Cao-hửu-Cân quyết giữ kỷ, rồi
nói với cha tôi nếu muốn việc
cho em phải chịu 50\$00. Cha tôi
cực tuyệt, bị giam cầm cả ngày,
đến tháng năm mới cho về lo nộp
thuế, từ đó trái về đời ra mãi. Tháng
10, có trái dòi ra làm vẫn trắng,
cha tôi ra hầu lại phủ, yêu cầu quan
lời, thầy Lại mới cho biết là bị án
« trượng nhưt bách, đồ tam niên ».
Sau cha tôi có xin quan xét lại cho;
những tướng cái án thế nào cũng còn
sửa đổi, chẳng ngờ cách chừng
mười ngày tình sự về bất cha tôi
giang dịch, mẹ tôi là Nguyễn thị Xuân
bỏ cả gia đình, quyết đi xin minh
oan cho cha tôi, kể cực quan sự từ
lên lĩnh phải tha cha tôi về trước Tới.

Thị Hòa thấy thế đem tiền lo
lời thế nào mà cuối tháng ba
lại có trái sưng bắt cha tôi.
Cha tôi trước kia ở ngục đã
phải bệnh sốt rét, đau ngày càng
nặng, nên phải xin triều, nay trái
phủ lại sưng bắt cho được dịch thân !
Cha tôi bắt đầu đi phải đi, khi đi
ngang qua nhà thị Hòa thì nó
thả ra nhiều lời nhạo báng,
hai bên sinh rầy rợn cùng nhau.
Thị Hòa kéo mẹ tôi vào nhà
đánh đập chửi mắng đến bực ;
mẹ tôi tức giận quá, kêu van
từ 8 giờ mai đến một giờ chiều thì
chết ngay tại đó !

Quan phủ và thầy Lại Cán về
khám qua loa, rồi sức chôn. Cái
biên bản có nhiều chỗ bất công,
chúng tôi đi báo Tòa xin quan thấy
thuộc lên khám lại. Cái thầy để lại
đã bốn ngày, vừa có ông Thượng
chánh lên báo phải chôn ngay.

Chúng tôi đã xin quan Công sự
làm ông kết (enquête) về việc này,
chưa biết kết quả ra làm sao. Mong
sao quan trên soi xét đến, minh oan
cho cha tôi, chúng tôi xin cảm tạ
muôn đời. Nguyễn-Minh lại cáo

QUI-NHON

Lại câu chuyện Tiên - Long
Thương - đoàn

Ngô cùng bạn chơi họ T. L.
C. Đ. đồng rõ :

Khi T. L. T. Đ. mới ra đời, kỳ
giả xem bá cáo thấy mấy câu « Báo
thương thổ hóa », « Chấn hưng
công-nghề », trong đó cả mừng
cho thương nghiệp dân ta ; nay
nhận đăng lời ông Thần - Nhân
quan sát rất là hân hoi mới rõ sự
đời bại xa-xi chứ không có chấn
hưng gì hết.

Kỳ giả có chơi họ một tích
đi góp 390\$00, kỳ tháng 3 tây
trăng 14\$00, đã ba tháng nay
Thương-đoàn cứ hẹn, không chịu
trả vào số tiền 200\$00, mà kỳ giả
vay trước kia cho. Chẳng hay Tổng
cực giữ khế đăng kiểm cơ không
cho vay nữa hay là không đủ tiền
trả họ ?

Mọi đây lại bà cáo rằng « của
mọi chỉ cho vay một », vậy chờ câu
« của một cho vay hai » có phải là
lời của người làm chủ là ông Trần-
quang - Đoàn không ? Nói rằng
chính phủ cho phép, không có
lòng lừa đảo quốc-dân, mà nay
trả lời như thế bảo ai tin nhiệm
được ? Thứ vị thật ! đem 10\$00
góp cho Tổng cực rồi đem trở
về mà chửi lời !

Từ tháng 6 nay, Tổng cực đình
cuộc cho « vay hai » thì Long này
xin đình góp, chừng nào Tổng cực
xử lý phần mình, Long sẽ lĩnh
tiền, lời 3 phần mà nộp.

Việc họ cải-lương lâu dài, chờ
không phải đợi ba năm gì, nay
mới hơn một năm mà đã « nói
một nơi, chơi một ngả » thiết
tưởng họ quá thể mà sống muôn
đời được !

Mấy lời thành thật tiên cáo cho
bạn chơi họ cùng đọc giả đồng
trưng.

Nguyễn Long

PHAN-THIỆT

Ruộng tư sao lại dành làm
ruộng làng ?

Ở làng Đại - năm có ba người
dân vì sinh-nhai quần bách quá,
đã 10 năm nay liền tuần vào chốn
hàng sáu rừng rậm mà khai phá
được mấy đám ruộng ở rừng Đa

dùng). Mấy năm nay, làng thấy
hoa lợi khá khá nên bắt mỗi năm
phải nộp một số lớn ; rồi mỗi
mùa cứ tăng số lớn kỳ lên, đến
rằng không chịu thì đem ruộng
qui công. Hồi tháng 11 năm 1925,
bọn dân biết lớn họ nộp đến vào
tới mấy ông hương lý, bèn phát đơn
xin trưng ; quan phủ về đo ruộng
để tính thuế. Tuy thế, hương
chức quyết không chịu, nhóm
nhau lại, xuất bạc công lần 500\$00
lần 700\$00 mà đi « lo » ở Huế, đến
nay (đơn phí nước trên 4.000\$00. Vụ
kiện này trước đó Chánh tổng V5
xuân Đại chủ trương, nay lại do
V5 xuân Đình là em ruột của nó.

Ở thời đại kim tiền vạn năng này,
chẳng biết ông thần công « ý » có
thương đến bọn dân cũng khó
nhọc kia không ?

Huỳnh-Long

TOURCHAM

Trả lời bài « Ăn bớt »

Bản-báo mới tiếp được thư của
ông Nguyễn-văn-Vũ nói rằng bài
lai cáo nói về việc thầy kỳ ga Tour-
cham ăn bớt tiền của người Mọi,
đăng trong số báo 139 ngày 19
Juin 1929, là nói vu, ông biện-
bạch rằng ở nhà ga thường có
những bọn gian-phỉ chực sẵn để mua
giảm vé cho những người nhà quê
không quen đi tàu, bọn ấy thường
hay giả thủ-đoạn ăn bớt, việc
xây ra bữa ấy có lẽ cũng vì bọn kỳ
Bản-báo cứ lấy công làm mà thuật
lời biện-bạch của ông Vũ, để đọc
giả biết.

BẮC-KY

Mấy lời tường thuật về vụ đình
công ở hãng Aviat và kết quả
của vụ ấy

Sáng hôm 28-5-29, tại hãng Avia
có cuộc đình công, anh em thợ
thuyền đều bỏ xưởng kéo ra
hết, trừ ra chỉ còn 3 chú cai
kíp, và một tên chauffeur vẫn
đi làm như thường.

Xưởng Aviat là một xưởng buôn
bán xe ô-tô to nhất ở xứ Bắc-
kỳ, người làm tất cả có tới hơn
300 người, dưới quyền trông coi
của hai ông chủ và 7 người đốc

DẦU KHUYNH - DIỆP

Có bốn hạng ve :

Giá bán lẻ A — 0\$10 ; B — 0\$20
C — 0\$85 ; C — 0,85

Còn giá sỉ rất hạ.

Về chai 1 lít và thùng 18 lít, xin hỏi giá riêng. Trong mỗi
ve dầu, trừ các khoản chi phí ra, chúng tôi chỉ còn lời rất
là mỏng ; nhưng chúng tôi hết sức trông mong, sau này
dầu Khuynh-Diệp tràn khắp ba kỳ, hơn bốn thua mỗi ngày
tiêu thụ phỏng được bốn năm ngàn ve, thì trước là bà - con
đều có dầu tị giá rẻ mà dùng, sau là lợi nhỏ của chúng
tôi hóa ra to, ngõ hầu hầu để mở thêm công việc khác.

VIỄN - ĐỆ

distillateur. ĐỒNG - HỒI

MẠO HIỆM NỮ HIỆP

(PHÚC - NHỊ - MA - TỬ
TRINH - THẨM - AN)

Dịch - giá : X-ƯC-TỬ
Số 13

CHƯƠNG THỨ NĂM
Liệt sử một cái sđ-dộng trong
tâm cđ-cung

(Tiếp theo)

Bà tước bị nàng LÊ-CACH trịnh,
rồi đi một hồi, mới dứt mình mà
rõ rằng : nguyên nàng nữ-tặc nó
đã lấy trộm được cái cò-quan mình
thì đem làm một cái bài để cho
Nam tước động có ngấm tr. sự hân
nhân của mình, đúng rồi đến cái
lính ngấm cò, liền chấp của nàng
nữ-dao đó, mà chỉ nói cái kẻ
sách đó, thì thủ đoạn cũng đã độc
áo sâu sắc đến đó, nào có phải là
tay làm thường đâu ? Nàng LÊ-
CACH ở bên ấy, chính đương ra
sức chứa hồn xong sửa việc ấy
mà mình trở lại đi đầu nàng đối
nàng, thế nào mà nàng không hơn
giỏi được ? Từ đó mới đổi phương

châm trước mà cứ tỏ tình thiết với
nàng, và hỏi thăm g từ Nam tước
đối với sự ấy thế nào ?

Nàng LÊ-CACH nghe được bạn
ta là nhà đại trịnh tham từ đành
tôi tra tập về ấy nên có lòng
mừng mà trả lời rằng : « PHÚC
NHƯ-MÁ TỬ tiên sinh trịnh tham
việc của chúng ta thì đều do vận có
hy vọng, khôn vì cha tôi thật lòng
yêu tôi, song làm lòng yêu cái cò-
quan đó lại nặng hơn tâm
lòng yêu con nữa, chỉ nhờ
có tâm đó mới thuận chạnh biết
khiến nên đứng cái thủ đoạn
mưu với nữ-dao mà lấy được cái
cò-quan thì lần được ngày, song
không được chút danh tiếng, nên
chỉ coi cho bạn ta là anh rể
nào, mà nội trong thư kỹ ngàn
ngủi, lấy được cái cò-quan trong
tay nàng nữ-dao đó mà đem về, và
khiến cho nàng đành lòng chịu
phận, ngày sau không có gì thời
lại để cái thủ đoạn đó mà lấy tron-
lần thứ hai nữa, thì cha tôi cũng
bằng lòng, và để cho tôi cùng người
kể tục định ước trước ? Bỗng như

dung dăng không quyết, để cho cái
cò-quan đó đi vào tay kẻ khác, cha
tôi không thể làm sao được thì khi
ấy không kể cái gì mà cũng không
nghĩ đến ai nữa, miễn là được cái
cò-quan thì dầu người ta yêu hiệp
thế nào, cũng phải chia cả. (Đoạn
lời nàng LÊ-CACH nói điện thoại
mà Bà tước thuật lại).

Bà tước nghe một bài giảng như
vậy, trong lòng một định, lại đem
nàng LÊ-CACH hãy khuyên Nam
tước không nên nóng lòng, mà
hãy chờ đợi, đợi Phức liên-sinh
liều lượng đã và mới nàng LÊ-CACH
sáng ngày thân hành tới nhà Bà
tước mà báo cáo công chuyện với
Phức liên-sinh cho được tường tận,
thì hay hơn, nàng tuy hăm mộ cái
dục dục của chúng ta, song vì ở
cái địa vị hiện tại của nàng thì
đường đột mà bước chân tới đình
Bà tước, có lẽ bất tiện. Vì thế nên
nhất định từ chối, Bà tước khuyên
mời đôi ba lượt, nhưng nàng cũng
không nghe. Bà tước không khuyên
được, bèn gác dây điện thoại,
quay đầu lại mà thuật chuyện đầu
đôi như trên cho bạn ta nghe.

Bạn ta nghe xong, cũng thấy
đương mặt, như có cái sắc mừng,
đao vát ba vòng rồi đứng chun lại,
dáo dít với Bà tước rằng : « Nàng
LÊ-CACH mà không chịu lại đây,
thì ngại phải đi mới được. Tôi có
phương pháp này, nhưng nhất
tuyệt phải giáp mặt nàng mới
được tường lượng cho rõ ràng chứ
không, thì một cái thế làm xong. »

Bà tước vàng lời, sắp hỏi bạn ta
cái phương pháp gì thì nghe một
chợt thốt kêu, Bà tước cảm ông
nghe thì ra cơm chiều đã dọn xong
bên mời bạn ta đi ăn.

Bà tước tạm gác các chuyện
lại, mời bạn ta đi vào phòng ăn ;
đó ngon vật lạ, và phan điều tinh
xảo, không cần phải nói nữa, duy
có một điều khiến cho chúng ta
không quên được là trong phòng ăn
đó, tuy theo nơi mà trần thiết, phần
nhiều là thứ đồ đồng, lớn thì
như tủ lương, chậu đồng, chân
đèn v. v., nhỏ thì như mâm, chén,
bát nhỏ, thìa v. v., đồ ch. sắc xưa,
huy hoàng đẹp đẽ, mới trông qua
cũng biết là những vật trong một
cung điện xưa còn lại, khiến người

ta ai thấy cũng sinh lòng qui trọng
kính yêu. Cứ một cái chẳng đó thì
bạn ta tuy chưa vào trong phòng
Đa-bửu, đang xem thấy những đồ
quí báu cho, xứng con mắt, song
cũng nghiệm mà biết ở trong đó
biết bao nhiêu là đồ xưa vật quý !
Nàng nữ-hiệp : « đã có cái thủ đoạn
ra thân vào qui, đi lại trong phòng
đó mà lấy trộm cái chuông thư,
cũng cái cò-quan, nếu như ai cái
bụng tham thì ở trong biển bao
nhiều những đồ đáng tiền ưc triệu,
sao lại không thêm lấy mà chỉ lấy
hai cái đó ? Xem thế thì rõ động cơ
của nàng không phải cái lòng tham
tiền bạc gì. Hướng về như lời lý
trung những từ từ gọi cho hai bên
không có chút gì là dối trá đã mọ
mà hoàn toàn xuất từ chân thành.
Cộng thêm như thế, nên mình
không tìm được cách gì cho HẢI-
DỨC nữ-t. cùng nàng giáp mặt,
đem cái chỗ hiểm hiểm mà giải thích
cho mình bạch, thì nàng nữ-hiệp
đó chắc chưa chịu tâm phục ; dầu
phen này bạn ta ra tay mà lấy

được cái cò quan lại, « nàng lại làm
ra cách khác để phá hoại cái mối
hôn nhân của Bà tước cùng nàng
LÊ-CACH, chưa đạt mục đích ấy
được thì nàng chưa chịu rời tay.
Xưa nay những phường khản yếm
có lòng hiệp liệ, không phải là tay
dùng thường, đã nhận định làm
việc phải, thì mọi hiểm phạm nan,
đến chết cũng không thôi ; nàng đã
tự xưng là nữ-hiệp thì tánh tình
của nàng ra thế nào, ta cũng rõ
được cái đại khái. Nếu như không
đạt được cái mục đích nàng đã
định trước, từ có một đường là
HẢI-DỨC nữ-t. cùng nàng giáp
mặt mà ủy thác phân-giải cho rõ
ràng, thì nàng có chịu nữa đường
bổ đó, thấy khó mà chịu thôi lui
đầu !

Trong lúc vào nơi phòng ăn, như
có một cái máy thiêng nó thúc động
trong não ta, nên ta nghĩ đến mấy
từng g là như thế, nhân lúc ăn
cơm, ta pho cùng Bà tước và bạn
ta cùng nghe, hai người đều hòa là
phải, nhưng Bà tước lại phân nân
rằng :

(Còn nữa)

Hiệu thuốc PHAM - DOAN - DIEM ở TOURANE được độc quyền trữ và bán tại ĐÔNG - DƯƠNG

<https://doi.org/10.1016/j.jmb.2019.04.005>